Biotechnologie en octrooien

BIOTECHINFO
Elementen voor oordeelsvorming

Wat zijn octrooien?
Het octrooistelstel is ontwikkeld om uitvindingen te kunnen beschermen. Een octrooi is het recht om anderen te verbieden de uitvinding te exploiteren in ruil voor het openbaar maken van de uitvinding. Een octrooi geeft geen recht op exploitatie of commercialisatie van de uitvinding. Daarvoor moet de uitvinding aan alle betrokken wetgevingen voldoen. Octrooien zijn tijdelijk en regionaal, dat wil zeggen dat octrooien toegekend worden voor een periode van 20 jaar en alleen geldig zijn in die landen waar het octrooi verkregen is. Gedurende de 20 jaar is de toestemming van de octrooihouder nodig voor exploitatie van de uitvinding. Meestal sluit men dan een licentie-overeenkomst. In gevallen van groot maatschappelijk belang kan de overheid de octrooihouder dwingen een licentie te verlenen. Ook voor wetenschappelijk onderzoek bestaat een specifieke regeling. In praktijk mag iedereen zonder toestemming verder bouwen op de kennis die in het octrooi beschreven is. Na de 20 jaar mag iedereen de uitvinding vrij gebruiken.

Voorwaarden voor een octrooi
Octrooien worden niet zomaar toegekend. Een uitvinding moet aan vijf voorwaarden voldoen om geoctrooieerd te kunnen worden: (1) nieuwheid, (2) berusten op uitvindersactiviteit (inventiviteit), (3) industriële toepasbaarheid, (4) herhaalbaar door een kundig persoon en (5) de uitvinding moet onderbouwd zijn.

De rol van octrooien in biotechnologie
Net zoals in elke andere toepassingsgerichte technologie, spelen octrooien een belangrijke rol in biotechnologie. Biotechnologische uitvindingen kunnen al sinds jaar en dag geoctrooieerd worden. Biotechnologie is een kennisintensieve en dure technologie. De ontwikkeling van een nieuw product kost zeer veel geld. De garantie dat anderen de uitvinding gedurende een bepaalde periode niet mogen exploiteren, is een noodzakelijke stimulans voor investeringen. Zonder octrooirecht zouden veel bedrijven het risico niet nemen om een bepaald product te ontwikkelen.

De Europese octrooirichtlijn
In 1998 is de Europese biotechnologie-octrooirichtlijn aangenomen (richtlijn 98/44/EG). Deze richtlijn moet de octrooiregelgeving met betrekking tot biotechnologische uitvindingen harmoniseren en helderheid geven over wat wel en wat niet octrooieerbaar is. Discussiepunten bij het opstellen ervan waren onder meer de rol van vrije en geïnformeerde instemming als een uitvinding gebaseerd is op menselijke afnamen (bloed, biopten, speeksel), en de vraag of men de geografische herkomst van biologisch materiaal in een octrooiaanvraag moest vermelden. In de uiteindelijke richtlijn staat dat gebrek aan een bewijs van een vrije en geïnformeerde instemming geen verwerpingsgrond is om een octrooi niet toe te kennen. Als de geografische oorsprong van biologisch materiaal gekend is, moet dit in het octrooi vermeld worden.

Implementatie in België
België heeft de Europese octrooirichtlijn nog steeds niet omgezet. Er is echter een wetsvoorstel in voorbereiding dat waarschijnlijk in de loop van 2004 zal worden afgewerkt. Met de omzetting van de richtlijn zou België zich aansluiten bij de overige EU-lidstaten die dit al hebben gedaan. Dit zou dan zorgen voor een harmonisering van de Europese wetgeving op dit terrein.

VIB
FLANDERS INTERUNIVERSITY INSTITUTE FOR BIOTECHNOLOGY

VIB - Rijvisschestraat 120 - B-9052 Gent, België
Tel.: +32 9 244 66 11 - Fax: +32 9 244 66 10 - vib@vib.be - www.vib.be